

סודו של התפוח בדבש בראש השנה

זכיותינו. וכשרואה כרתי, אז הוא למזcir ורמז שיתפלל על הכרותת שלנוינו. נמצא, העיקר הוא התעורדות והתפילה, ולאחר שתתפלל ואוכל דבר זה, אז הוא רושם שתתקיים תפילתו.

7. טור אורך חיים הלכות ר'ה סימן תפג
אמר אבי: השتا דאמרת סימנא מלטא היא, יהא אינייש רגיל למיכל בראש שתא: אתרוגא, קרי, רוביא, כרתי, סלקה ותמרי... ומזה רבוי המנהגים, כי' מ מקומ לפ' מהגוו, כמו באשכנו שרגליין לאכול בתחילת הסעודה תפוח מתוק בדבש לומר: 'תתחדש עליינו שנה מותקה'...

8. שולחן ערוץ אורך חיים סימן תפג
סעיף א: יהא אדם רגיל לאכול בראש רוביא דהינו תלTON, כרתי, סילקא, תמרי, קרא. וכשיאכל רוביא יאמר: "יה' ר' שירבו זכיותינו", כרתי: "יכרתו שונאיינו", סלקא: "יסתלקו אויבינו", תמרי: "יתכמו שונאיינו", קרא: "יקרע גור דינו ויקראו לפניך זכיותינו. הגה: יש נהಗין לאכול תפוח מתוק בדבש ואומרים: 'תתחדש עליינו שנה מותקה', וכן נהגין. ויש אוכלים רמוניים ואומרים: "נרביה זכיות כרמו", וכן נהגין לאכול בשץ שמן וכל מיניהם מתיקה.

9. ביאור הגור"א סימן תפג סעיף א
תפוח - ע"ש "ופריו מתוק לחבי", וכמ"ש "כרייה שודה", ומתרגמיון: 'חקל תפוחים', והיה בראש כיודע:

10. בן איש חי שנה ראשונה פרשת נצבים
ואח"כ יאלל תפוח מבושל בסוכר, ויאמר: "יהי רצון שתתחדש עליינו שנה טובה ומתוקה", ואין אמרים כדבש. 1) וכתבו האחרונים זיל הטעם שבמיאים תפוח, רמז ליחקל תפוחין קדישין' בסודו" ראה ריח בני כרייה שדה". 2) וניל' בס"ד טעם לטפח בليل ר'ה, כי התפוח יש בו שלשה הנאות: טעם, מראה וריח, והוא לסימן טוב לבקשינו שפע הכללי שהוא בני חי מזוני לכל השנה כולה. 3) ועוד ניל' בס"ד טעם אחר, ע"פ מיש' בזוז"ק פ' שמיני דף מ' בפסוק "רפדוני בתפוחים", תפוח אפיק חמרא ומכוון רעותא דלא זיק חמרא, והיינו דאוכלי תפוח אחר יין כדי שלא זיק להם היין, ולכן מנהג בני אדם לתת תפוח לתוך כוס היין וכמ"ש בספרים, ידוע שהיין הם גברות, ונמצא התפוח הוא מבסט הגברות, ועתה בראש כל מגמתינו הוא לבסם ולמתוק הגברות, לכך אוכלי תפוח.

11. שווי' משנה הלכות חלק יג סימן עט
ולפ"ז נראה נמי לומר טעם על אכילת תפוח עם דבש, לפי מה שאמר דוד המלך ע"ה: "הו בעו חולתי ובחטא יחתנו אמי", וכתיב "יתחת התפוח עורתיך", ובפרט לפי מה שאמרו: עץ

1. תלמוד בבלי מסכת הוריות דף יב עמוד א
אמר אבי: השتا דאמרת סימנא מלטא היא, לעולם יהא רגיל למיחזי בראש שתא: קרא ורוביא, כרתי וסילקא ותמרי.

2. תלמוד בבלי מסכת בריתות דף יז עמוד א
אמר אבי: השتا דאמרת סימנא מלטא היא, יהא רגיל אינייש למיכל ריש שתא: קרא ורוביא, כרתי, סילקא ותמרי.

3. מהרש"א חידושי אגדות מס' הוריות דף יב
יהא רגיל למיחזי בראש שתא קרא - דכל הני סימני לטובה הון, אי כפרש"י הכא ובפרק קמא דכירותות גודלי מהר ואיכא דמתקי, שהוא לסימן שיצמת ויגדל מזלו ושנה טובה ומתוקה, ואי כפירוש המרדכי בשם רבינו האי: רוביא - "ירבו זכיותינו" וכו' ע"ש...

4. ספר מהרייל (מנהגים) הלכות ר'ה אות ז
وطעם דאוכליין דברים מתוקים, לומר שיגזרו הקב"ה עליינו שנה טובה ומתוקה... ומהר"י סגיל דרש דעתמא כתוב בתורה ושינוי בנביאים ושלוש בכתבבים. כתוב בתורה: "שם שם לו חוק ומשפט" (שמות טו, כה), ור'ה הו יומם המשפט, וסמיךליה "וימתקו המים", ר"ל ביום אביגיל כתיב: "ויהי בעשרה הימים וימת נבל" (שמואל א' כה, לח), וכתיב בתורה "וינבל יין ומתקים", ועשרת הימים היו עשרה ימי תשובה... ושלוש בכתבבים - בספר תהילים כתיב: "משפטיו ה' אמר צדקון יחדי" (יט, י) - יא), וסמיך לה "ומתוקים מדבש ונופת צופים", משפט ר"ל יום דין דר'ה... וכן בספר עוזא...

5. נחמייה פרק ח
(ט) ויאמר נחמייה הוה התרשṭא ועוזרא הפקח הספר ומלהויס המבוגנים את העם לכל העם היומם קדוש הוא לה' אל-להיכם אל תתאבלו ואל תבכו כי בזקיכם כל העם קשמעם את דבורי התורה: (י) ויאמר להם לכו אכלו משמניכם ושתו ממתקים ושלחו מנوت לאין נכוו לו כי קדוש היום לאדניינו ואל תעצבו כי חקנות ה' היא מעזיכם:

6. של"ה מסכת ראש השנה פרק נר מצוה
כב - ולכארה יש להקשوت بما שכתב: רוביא - ירבו זכיותינו! אמת, כי לשון רוביא מורה על ירבו אבל איך נרמז שם שזכה לנו ירבו, דלמא זכיות דעלמא?! וכן בכרתי - "יכרתו שונאיינו", איך נרמז שם שונאיינו, דלמא חלילה וחס להיפוך?! אלא העני הוא שאין שום רמז באכילת הפרי, רק הפרי הוא סימן, שיזכור האדים ויתעורר בתשובה, ויתפלל על הדבר הזה. רצוני לומר, שימושים ורוביא על שלחנו ואכלו, אז הוא לו למזcir שיתפלל על שירבו

שאכלת ממנה חוה תפוח היה, נמצא שההתפה ח'יו גורם התהאותה. ומיהו מי שזכה ומתוקן הכל, נמצא אדרבה מעז יצא מתוק והכל געשה מצוחה, וכן טובליון תפוח בדבש לתקון הכל, וכל כוונותיו יהיו לש"ש.

12. שוי"ת להורות נתנו חלק וסימנו קא

מענינו אדרבא אמרתינו טעם למנהג שכטב רמ"א ז"ל לאכול בראש השנה תפוח בדבש, די"ל עפ"י תוס' ברכות (לו א) ד"ה 'בורא', שתפוחים אינם הכרח לאכילת אדם אלא לתעוג בעלמא, עיין שם. וע"כ אוכליין תפוח בדבש להורות, שהשי"ת ייחדש עליינו שנה טובה ומתוקה בתכליות השלים, לא רק כפי ההכרח אשר לא יגונה, אלא בהרבה גודלה ובהרואה לעבותה הבורא ית"ש.

13. דרישות חת"ם סופר

אוכלים תפוח מתוק בדבש ואומרים: 'יהי רצון שתתאחד עליינו שנה טובה ומתוקה', כי יש טוב, ערב ומועל, והחכם וצדיק בוחר הטוב באשר הוא טוב כדיוע, אע"פ שאינו עבר לחכו. באמנס יותר מזה, מי שעבד ה' אחר שנטקע האבתו את ה' בלב ותקוע בשכל, אז יעבדנו במתיקות, כי מתוק האור לעיניים ויהיה טוב וערב, והמוועיל בא ממילא, כי סוף הכבוד לבוא ונאמנו הוא בעל מלאכתך וגוי. לכן מתפללים שייהיה 'טובה ומתוקה', שנזכה לבינה והשכל ונעשה טוב האמתי במתיקות. וכך דבש שראשי תיבות שלו דעתה בינה של מלך מרמז על המתייקות, וההתפה על מעשים טובים, כמו שאמרו חז"ל (שבת פרח): מה תפוח פריו קודם לעליו, אף ישראאל הקדימו נעשה לנשמע, הרי התפה מרמז על המעשים, ומרמז גם שנעשה מוקדם לנשמע שהוא שמיית השכל והבנה, כי מעשו יהיו מרובים וקדומים מחייבתו. וע"כ התפה עיקרי וubah طفل, כמו שכטב מגן אברהם שם שע"כ אין מברכים על הדבש, הכי נמי מעשו יהיו עיקר וחכמו طفل, וגם יהיה מוקדם בזמן, כי לא ימתין לעשות עד שיבין כל המצוות, שאם כן יכלת רוב ימיו בלי תורה ח'יו, אלא יהיה מעשו מוקדים גם בזמן.

14. פרי צדיק לר'ה לרבי צדוק הכהן מלובליין
א - ועל רמז זה אוכלים תפוח בדבש, על דרך שאמרו ז"ל (שבת פ"ח א) שישראל נמשלו לתפה, מה תפוח זה פרי קודם לעליו, אף ישראאל הקדימו נעשה לנשמע, כי 'נעשה' פירוש שיעשה בחינת הטוב בעוד שאין מרגיש עוד הטעם רק לעשות מה שיצווה מרצונו יתברך ללכת בדרך התורה, וישמעו הוא הרגשת הטעם בדברי תורה על ידי ששומע וambil ונקלט לבבו המתייקות בשמחה ובטוב טעם ודעת, זהו פירוש 'נשמע'. וזה עניין רמז התפה על בחינת הטוב שהוא בחינת 'נעשה' כנ"ל, בחינת 'אמרו צדיק כי טוב', דבש מרמז על מתייקות השמייה והבנה בטוב טעם ודעת, ועל ידי זה

מרגיש השמחה בלבו, על דרך שנאמר (שורטנים י"ד, י"ח): "מה מתוק מדבש" וככ"ל "ולישiri לב שמחה", וזה שתחידש עליינו שנה טובה ומתוקה:

15. חכמת שלמה סימן תקפג סעיף א

...הנה הטעם מה שכתוב בש"ס ובשו"ע לאכול דברים טובים ומתוקים, אין הכוונה דרך תפלה, אין מקום לתפלה בשעת אכילה, רק זה הוא לבתו ואמונה, כי מראה שהוא מאמין ובוטח שכן יהיה. ובפרט לפי מה שכטבתי בדורשים לפרשת תבא שנת תרי"ב שבראש השנה יהיה משמח ואומר: כל מה שעושה הוא יתברך הווי לטובה, ובזה יהיה נחפץ באמת לטובה... וכן מהאי טעמא תקנו לאכול מאכלים טובים ומתוקים ולומר עליהם כן, כדי שאם ח'יו נגזר להיפוך יהיה נחפץ ע"י אמרה זו לטובה, אמן כן יהיה רצון.

16. ויחי יוסף לרבי יוסף מפאפה זצ"ל

ותחידש עליינו שנה טובה ומתוקה - יש לפרש כפל הלשון 'טובה ומתוקה', שבאמתינו לא תצא הרעות (איicha ג לח), וכן אמרו חז"ל (ברכות ס): 'כל מה דעתיך וرحمנה לטוב עביד', אולם לפעמים הקב"ה שלוח הטובה באופן נסתר שאינו הטוב נראה ונגלה, ולאדם נדמה שהוא רעה, ואז אף שהוא טובה מ"מ אינו מתוק. וכן **כשבמקשים שנה טובה, מתפללים שיתהיה גם כן ימתוקה**, שלא ישלח הטובה ע"י הסתר, אלא שנזכה לחזות עין בעין נועם הטוב, והיינו 'מתוקה'.

17. דף על הדף יומא דף עד עמוד ב

עפ"י זה ביאר הרה"ק ר'א מדייזקוב זצ"ל מה שאומרים בתפילה שבת "שבענו מטובך", וכל מה דעתיך שבודאי אין רע יורד מן השמים, וכל מה דעתיך רחמנא לטוב עביד, אבל אנו מתפלין שלא רק יהיה טוב מלעילה, אלא שזה יהיה הטוב הנראה והגלה לנו שנשבע מזה, שהרי דבר שאין רואים רק יודעים אין האדם געשה שבע מזה כמבואר כאן. **ואדמוני' ר' מקלויזנבורג** - צאנז זצ"ל אמר, שבמחנות הריכוז חשב לעצמו בראש השנה, שאומרים "שתחידש עליינו שנה טובה ומתוקה", שלא רק שתהייה שנה "טובה", שנ:center רהאמין שהוא טוב המכוסה והנסתר, אלא שתהייה "מתוקה" עם הרגשת טעם של מתייקות ונעם, שהטוב יהיה נראה לנו לעיניים. **ועד"ז פירוש הישמה משה שכטב**: "הראנן ד' חסידך", שאמנים למעלה הכל הוא חסדים וرحמים, אבל אנו מבקשים שהראנו ד' חסידך, שנראה החסדים בפועל למיטה לעיניינו. ועל פי זה פירשו נוסח הברכה "הגומל חסדים טובים לעמו ישראל", שכארה הוא כפ' הלשון חסדים - טובים, אלא **שישנים חסדים** שהם לטוב, ולזה אמר 'חסדים טובים', שיהיה לנו חסדים שהם שמות טובים גם לראות העינים.